

BARN OG DYR

«Hvilke erfaringer har ansatte i barnehagen med dyrestell som del av det pedagogiske arbeidet?»

Ellen Marie Smistad

[Kandidatnummer: 608]

Bacheloroppgave

Emnekode: BNBAC3900

Trondheim, Vår 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

Forord

Jeg vil rette en stor takk til barnehagen jeg fikk besøke, intervju og samle inn datamateriale hos. Ønsker også å takke veilederne mine Marit Heldal og Trond Løge Hagen, for god oppfølging, motivasjon, støtte, og veiledning underveis i bacheloroppgaven.

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven er basert på informasjon jeg har fått gjennom å intervju styrer og pedagogisk leder ved den valgte barnehagen. Datainnsamlingen er gjennomført i en barnehage som har dyr. Oppgaven inneholder teori, og drøfting som støtter funnene jeg fikk i datainnsamlingen. Barnehagen jeg besøkte bruker dyr aktivt i sitt pedagogiske arbeid, og jeg har forsket på hvilke erfaringer ansatte har med dette. Ut i fra datainnsamlingen ser en at dyr påvirker barn i en positiv retning i barnehagen, og det hjelper barna i deres utvikling innen flere stadier. Dette skal du få lese om senere i denne oppgaven.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
<i>1.1 Begrunnelse for valg av problemstilling</i>	4
<i>1.2 Oppgavens innhold og struktur</i>	4
2.0 Teori	4
<i>2.1 Barn og dyr i barnehagen</i>	5
<i>2.2 Barns medvirkning under dyrestell</i>	6
<i>2.3 Dyrers innvirkning på barn</i>	7
<i>2.4 Fremme omsorg, læring og vennskap</i>	8
3.0 Forskningsmetode og utvalg	11
<i>3.1 Metode</i>	11
3.1.1 Intervju som metode	11
3.1.2 Utvalg av informanter	12
3.1.3 Gjennomføring av datainnsamling.....	13
<i>3.2 Analysearbeid</i>	14
<i>3.3 Metodekritikk</i>	15
3.3.1 Reliabilitet og validitet.....	15
<i>3.4 Etske retningslinjer</i>	16
4.0 Presentasjon av funn og drøfting	17
<i>4.1 Barns medvirkning i dyrestell</i>	17
<i>4.2 Omsorg og vennskap</i>	18
<i>4.3 Erfaringer knyttet til dyrestell i pedagogisk arbeid</i>	20
<i>4.4 Læring i dyrestell</i>	22
5.0 Avslutning	23

6.0 Litteraturliste	25
7.0 Vedlegg	28
7.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv	28
7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide	31

1. Innledning

Jeg husker spesielt godt en kveld i 2006 da jeg skulle være med mamma å gjøre fjøset. I det vi går bortover fôrbrettet ser vi noe smått som ligger ved siden av den ene kua. Det er en liten nyfødt kalv. Mamma løftet den opp og bar den til sin egen kalvebås. Jeg fikk gi kalven flaske, og selv om jeg bare var seks år husker jeg fremdeles mestringsfølelsen som blomstret i meg, følelsen av å klappe kalven og lukten av fjøs. Samtidig husker jeg også følelsen som minner meg om kjærlighet, engasjement og omsorg. Det er nettopp slike opplevelser som har vært med å forme meg som person, og min interesse for dyr.

Mange har et eller flere dyr som familiemedlem. Dette synliggjøres også i NRK; Blekklie og Hussain (2020) skriver at mange har fått kjæledyr i koronatiden, og at dette reduserer risikoen for depressive sykdommer. Det er åpenbart stor forskjell på barn. Noen har kjæledyr hjemme og har kontakt med dyr på daglig basis, mens andre ikke har noe slags forhold til dyr i det hele tatt. På grunn av disse forskjellene er det utrolig viktig å følge opp det rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver skriver: «Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kunnskap om dyr og dyreliv» (UD, 2017, s. 53).

Barnehagene oppfyller dette på ulike måter. Noen barnehager drar på gårdsbesøk kun én gang i året og lærer stort sett om dyr ved å se på bilder og figurer, mens andre egne dyr de må stelle og ta ansvar for.

I artikkelen til NRK, som en kan lese innledningsvis, skriver de at kjæledyr reduserer risiko for depressive sykdommer. Dette gjelder generelt for alle mennesker, men hvordan er det egentlig for barn? Hvilket utbytte har de av samvær med dyr? Og hvilke erfaringer har ansatte i gårdsbarnehagen med dette?

1.1 Begrunnelse for valg av problemstilling

Dyr er noe jeg alltid har vist et sterkt engasjement- og stor interesse for. Jeg har selv vært mye sammen med dyr som barn, og i senere tid observert andre barns samvær med dyr. Forskning viser at kjæledyr gir bedre helse (Kvam, 2019), og som fremtidig barnehagelærer er det interessant å finne ut mer om hvilket utbytte barn har av samvær med dyr. I arbeidet med barn i en gårdsbarnehage er det viktig å ha kunnskap om hvordan dyrestell kan påvirke barn positivt. Dette ønsket jeg å finne ut mer om, og valgte derfor dette som tema i min bacheloroppgave. Senere, i min framtidige jobb som barnehagelærer, kan jeg bruke dette som en ressurs i barnehagen. Jeg ønsket å gjøre et forskningsarbeid der jeg kunne undersøke nærmere dyrestell som en del av det pedagogiske arbeidet i barnehagen, og problemstillingen blir da som følger: «Hvilke erfaringer har ansatte i barnehagen med dyrestell som del av det pedagogiske arbeidet?»

1.2 Oppgavens innhold og struktur

I del to av oppgaven vil jeg presentere teorien. Jeg forklarer innholdet i teorikapitlet senere. Videre vil jeg beskrive de ulike fasene knyttet til metoden min: intervju som metode, utvalg av informanter og gjennomføring av datainnsamling. Deretter beskrives analysearbeidet. Her blir de fire stegene i Malteruds (2017, s. 97) metode, som kalles systematisk tekstkondensering, presentert. Til slutt i denne delen av oppgaven beskriver jeg metodekritikken og hvordan de etiske retningslinjene blir tatt hensyn til. Med utgangspunkt i datamaterialet fra intervjuet har jeg utarbeidet fire hovedkategorier: barns medvirkning i dyrestell, omsorg og vennskap, erfaringer knyttet til dyrestell i pedagogisk arbeid, og læring i dyrestell. Disse blir nærmere presentert i drøftingskapitlet. I fremstilling av funn og drøfting har jeg valgt å presentere informantenes utsagn fra intervjuet først, deretter drøfte dette i lys av relevant teori. I drøftingen vil jeg med utgangspunkt i forskningsdeltagernes informasjon belyse problemstillingen. Avslutningsvis i oppgaven vil jeg foreta en oppsummering.

2.0 Teori

I dette teorikapitlet presenteres teoretiske perspektiver som skal bidra til å besvare problemstillingen min. Problemstillingen gjør det nødvendig å fremstille ulike teoretiske sider

som vil komme til nytte i drøftingen. Kapitlet er delt inn i følgende underkapitler; (2.1) Barn og dyr i barnehagen, (2.2) Barns medvirkning under dyrestell, (2.3) Dyrs innvirkning på barn og (2.4) Fremme omsorg, læring og vennskap.

2.1 Barn og dyr i barnehagen

I Norge går over ni av ti barn mellom ett til fem år i barnehage (Statistisk sentralbyrå, 2021), og disse tilbringer store deler av hverdagen sin i barnehagen. Derfor er barnehagen en viktig sosialiseringarena som betyr mye for barnas utvikling innen alle stadier. Størksen skriver at «*Det er i sosialt samspill med andre vi lever, lærer, kjenner tilhørighet, trives og utvikler oss*» (Størksen, 2014, s. 74). Barna er sosiale med andre barn, voksne og foreldre hver dag. I gårdsbarnehager med dyr er barna også sosiale med dyra, og det dannes relasjoner der. Dette understreker Larsen og Slåtten ved å presisere at barn utvikler seg gjennom samvær, og med gården som arena befinner de seg i et samspill med hverandre i kontakt med dyr (Larsen og Slåtten, 2015, s. 35).

Innledningsvis ble det nevnt at antall norske hjem som har kjæledyr har økt i den siste tiden, men antall gårder i drift er det derimot en nedgang i. Årsaken til dette kan blant annet være effektiviseringen av landbruket (Vedum et al., 2005, s. 87). På grunn av at færre gårder er i drift, blir det også vanskeligere å sjeldnere å oppleve gårdsbruk med dyr. Som nevnt er det mange familier som har kjæledyr, men samtidig er det mange barn som er fremmedgjort for husdyr. Disse barna er ikke forberedte på hvordan gårdsdrifta fungerer og hva som venter dem, ei heller vet de mye om dyras adferd og behov. Dette resulterer i at slike barn ofte kan bli skeptiske og vise redsel fordi de ikke vet hvordan de skal oppføre seg rundt dyra. «Barn utforsker sine omgivelser og er fra første øyeblikk undrende og spørrende» (Langholm et al., 2011, s. 11). Ifølge dette sitatet ser vi at barn er nysgjerrige og har en stor utforskertrang i sine omgivelser. Derfor må alle barn få muligheten til å utfordre seg med dyr i omgivelsene, uavhengig av deres tidligere erfaringer med dyr. Dette understreker Neegard (2013, s. 13) ved å skrive at «Hver enkelt barn er unikt, og ethvert barn har krav på å få muligheten til å vokse og utvikle seg». Det vil si at personalet må legge til rette sånn at barnet som er usikkert og utrygt rundt dyr får utfordret seg, helst sammen med en voksen, slik at barnet kan bli trygt. Samtidig må barnet som allerede er trygt få fortsette å utfordre seg, samt bli presentert for nye oppgaver.

2.2 Barns medvirkning under dyrestell

På en gård er mye av gårdsarbeidet knyttet til dyra. Et spesielt viktig arbeid, som må gjøres hver dag, er dyrestell. Rammeplanen understreker at «Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen» (UD, 2017, s. 27). Dette handler om barns medvirkning. I følge Bae (2006, s. 8) handler medvirkning om «... å gi barn et rom – både i fysisk og psykisk forstand – for å uttrykke seg og virke/handle sammen med andre». Det vil si å gi barna tid og mulighet til å samarbeide med- og uttrykke seg ovenfor- andre barn. Dette kan i en gårdsbarnehage for eksempel realiseres gjennom dyrestell, fordi store deler av barnehagehverdagen er knyttet til slike arbeidsoppgaver. Derfor er det viktig at barna får ha innflytelse i dette, og bygge gode erfaringer. Da er det nødvendig at man som pedagog gir barna innsikt i at dette er et stell som kreves året rundt. «Å føre og stelle dyr skal selvsagt ikke være noen tvang, men lystbetonte aktiviteter som går på omgang» (Vedum et al., 2005, s. 92-93). Det er altså viktig at dyrestellet byr på positive opplevelser. Positive opplevelser kan resultere i raskere læring, og kan dermed gi større motivasjon. Et dyrestell handler ikke bare om å gi dyra mat, men kan også for eksempel være å skrape møkk, slippe ut dyra, strø flis, klippe sauer og ta inn egg. For at barna skal kunne utføre disse arbeidsoppgavene er det nødvendig at de får tilpassede redskaper, selv om voksenredskapene ofte er populære. Ved å ha barnetilpassede redskaper i fjøset vil det da bli enklere for barna å medvirke og delta under slike aktiviteter. Under et dyrestell kan en stille barna spørsmål, som for eksempel hva dyra spiser og hvor gamle de blir (Vedum et al., 2005, s. 93). Slike spørsmål kan resultere i interessante undringssamtaler mellom voksen og barn, men også mellom barn og barn. Dette understreker også rammeplanen: «Personalet skal stimulere barnas undring og evne til å stille spørsmål, søke opplevelser, ta initiativ og mestre nye ting» (UD, 2017, s. 43).

«Husdyra våre har vært temmet i flere tusen år. De har likevel beholdt sin naturlige atferd» (Vedum et al., 2005, s. 94). Dette er noe vi kan se når dyra søker ly eller er sultne. Vi kan også se det ved at de viser redsel og respekt overfor dominante og farlige dyr om de blir truet. Siden en av oppgavene til en gårdsbarnehage er å gjennomføre dyrestell bør barna få innblikk i hvordan en skal gjøre dette, og hvorfor. Det er også viktig å fremme barnas medvirkning ved å være oppmerksom på hva de engasjerer seg i. En kan ta utgangspunkt i det som interesserer

barna når man starter opp prosjekter. Man kan på denne måten ivareta barnas interesser samtidig som barnehagen og personalet jobber innfor de gitte fagområdene og bidrar til å utvikle fellesskapsfølelsen i barnegruppa (Torgersen, 2016, s. 108). Dette kan for eksempel være prosjekt knyttet til dyra og fjøset. Under tilsyn og stell i loven om dyrevelferd står det presisert at: «Dyreholder skal sikre at dyr får godt tilsyn og stell, herunder sikre at: fôr, beite og vann er av god kvalitet, dekker dyrets behov for næring og væske og fremmer helse og velferd» (Dyrevelferdloven, 2009, § 24). Dersom barna blir gjort oppmerksomme på at det faktisk er en lov som regulerer dette, kan det tenkes at dette vil bidra til å øke motivasjonen for å utføre dyrestell.

Tidligere ble det nevnt at det er stor variasjon når det gjelder hvor mye erfaring barn har med husdyr. Det er viktig at personalet på forhånd har kartlagt hvilke barn som har- og mangler erfaring med dyrestell. Man vil unngå en situasjon der man plutselig har med seg tre barn helt uten erfaring. Disse barna må nemlig få god tid til å venne seg til dyra. Da er det viktig at de får tatt det i sitt tempo, og ikke blir presset inn i situasjoner som føles utrygge. Det kan skape negative opplevelser, og barna kan i verste fall bli mer skeptiske og tilbaketrukne i samvær med dyr. De voksne i barnehagen må i slike situasjoner være gode rollemodeller, forklare og demonstrere dyras reaksjoner, slik at barna forstår dette. Vedum et al., (2005, s. 93) skriver at en framgangsmåte kan være å først sammenligne dyras reaksjoner med hvordan vi mennesker viser følelser når vi for eksempel er glade eller triste. Videre kan en studere dyra, og observere hvordan de reagerer og oppfører seg når de er sinte. Det er viktig å snakke om hvordan en skal opptre rundt dyra for å skape trygghet og tillit og unngå å skremme dem. Målet vil være å skape en relasjon til dyra.

2.3 Dyrs innvirkning på barn

Vedum, Dullerud og Ødegaard presenterer i boka «Natur og gårdsbarnehagen» (2005, s. 93-94) positive og negative forhold til hvordan dyr påvirker barn. Positive forhold er at de utvikler omsorg og ansvarsfølelse gjennom fôring og stell, og at de lærer om dyras biologi, anatomi og fysiologi. Barna utvikler også selvtillit og trygghet i det fysiske samværet med dyra, og i slike situasjoner kan barna ofte vise nye sider av seg selv i kontakt med dyr. Dyr blir ofte brukt i terapi, og i barnehagen kan barna «... få ut vonde ting ved å «prate med» dyr» (Vedum et al., 2005, s. 93). Dyr har ingen forventninger eller krav, og dette kan virke

beroligende på mange barn. Dyret kan også bli brukt som trøst eller bli en lekekamerat. Barns samvær med dyr kan også gi negative erfaringer. Enkelte dyr kan være nervøse eller aggressive, og dette kan gjøre barna engstelige og urolige. Å ha slike usikre dyr i barnehagen kan gi mange dårlige opplevelser og de positive forholdene kan svekkes. I tillegg kan dyra fort menneskeligjøres om barna for eksempel mangler kunnskap om dyras behov. I slike situasjoner kan dyras naturlige behov bli svekket. For noen barn kan dyra bli en slags erstatning for kontakt med mennesker, og dette kan igjen føre til at enkelte barn blir mer innesluttet. En annen negativ konsekvens er at man får utfordringer med å kontrollere barnas følelser dersom relasjonen til dyret blir brutt fordi det drepes. Dette kan være tilfellet både ved slakt og i jakt og fiske (Vedum et al., 2005, s. 93-94).

2.4 Fremme omsorg, læring og vennskap

I rammeplanen står det at «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring» (UD, 2017, s. 19). Under avsnittet om dyrs innvirkning på barn kan vi lese at positive forhold barn får ut av samvær med dyr er at de kan utvikle omsorg gjennom fôring og stell. Derfor kan fjøsstell være en fin aktivitet for å legge til rette for å danne omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet. I dyrestell utvikler også barna relasjoner med dyra, noe som gjør at de erfarer å yte omsorg overfor de også. Videre skriver rammeplanen at «Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet» (UD, 2017, s. 19). Ut i fra det rammeplanen skriver kan en tenke seg at å delta på dyrestell da kan fremme trygghet og trivsel hos barna, samt bidra til utvikling av empati og nestekjærlighet.

Begrepet omsorg kan defineres på ulike måter. Tholin skriver at «I dagligtale betyr omsorg å ta vare på, bekymre seg for eller hjelpe og sørge for en annen person» (Tholin, 2014, s. 221). I arbeidet med barn skal en barnehagelærer i følge rammeplanen vise omsorg for hvert enkelt barn, men også «støtte og oppmuntre barna til å vise omsorg for andre og til seg selv å kunne ta imot omsorg» (UD, 2017, s. 20). Det er altså viktig å være gode rollemodeller og vise barna hvordan en yter god omsorg, slik at de kan lære av det. Knyttet opp mot dyrestell kan dette for eksempel være å gi mat til dyra, snakke rolig til dem og gi de kos. I de situasjonene barna er med på dette er de som oftest veldig observante og interesserte i hva de voksne gjør, og

ønsker å gjøre det samme. I følge Askland har omsorgen en verdi i seg selv, og må sees i sammenheng med oppdragelse og læring i et helhetsperspektiv i barnehagen. «Uten omsorg, ingen læring» (Askland, 2011, s. 57). Videre skriver han at «Omsorg er en viktig forutsetning for barns utvikling og læring. Det er avgjørende at læring ses i et samspillperspektiv mellom barn og personalet og mellom barna innbyrdes» (Askland, 2011, s. 57). Videre skal vi se på læring i dyrestell og viktigheten av et læringsfellesskap.

I rammeplanen står det følgende: «Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring» (UD, 2017, s. 22). Gjennom å delta på dyrestell er barna sosiale med både andre barn, voksne og ikke minst dyra. Derfor kan barna lære mye av de voksne, men også av hverandre. Dette kan knyttes opp mot Lev Vygotskijs sosialkonstruktivistiske læringsteori. Ifølge hans teori kan barnets utvikling være kulturspesifikk. Han peker også på at den er avhengig av en kulturell kontekst (Glaser, 2014, s. 35). «For å lære seg å tolke og håndtere omgivelser og problemer som oppstår, utvikler barnet psykologiske verktøy underveis, først og fremst språket» (Glaser, 2014, s. 35). Det vil si at språket er en viktig faktor i læring, og med språket som utgangspunkt er det også lettere å være i samspill med andre. Dette understreker også Glaser ved å videre skrive at «Språket gjør det mulig for barn å delta i sosiale samspill, både i form av konkrete samtaler med andre, men også i form av indre dialoger, som igjen stimulerer barnets tenkning» (Glaser, 2014, s. 35). Språket kan spille en stor rolle når barna deltar på dyrestell, fordi det blir enklere å kommunisere verbalt med både voksne, andre barn og ikke minst dyra.

På en gårdsbarnehage kan det befinne seg flere ulike dyr. I barnehagen som danner grunnlaget for forskningsarbeidet mitt finnes det både husdyr, og kjæledyr. De har for eksempel høner, som produserer egg. Mange gårdsbarnehager har også produksjonsdyr, som for eksempel storfe, sau og gris. Produksjonsdyr vil si at disse stelles og føres, for så å bli slaktet senere. Dette er noe barna må forberedes på. Når man velger å ha dyr i barnehagen, er man klar over at det alltid er en risiko for at dyrene kan dø uforventet eller av sykdom. Dette er det litt vanskelig å forberede seg på. Det er likevel viktig at barna får ta del i dette og ikke bli skjernet, fordi det er sånn livet og livssyklusen er. Det er også viktig at barna får kunnskap om dyras anatomi, størrelse, kjønn, navn, dyrelyder og dyras behov for trivsel. I slikt arbeid er det nødvendig med engasjerte voksne, fordi personalets interesser smitter over på barna.

«Personalet bør ha interesse i og helst erfaring fra uteliv og gårdsarbeid» (Vedum et al., 2005, s. 87). Personalet som har interesse og erfaring med slikt arbeid vil være en motiverende faktor for barna i deres læring om dyr og dyreliv. I mange barnehager lærer barna om barns rettigheter og at vi alle mennesker har rettigheter. I en gårdsbarnehage er det viktig å forklare at dyra også har sine rettigheter, gjøre barna kjent med dyrevelferdloven og at formålet med den er å «... fremme god dyrevelferd og respekt for dyr» (Dyrevelferdloven, 2009, § 1). Dyrevelferdloven skriver videre at «Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvilke og annen naturlig atferd» (Dyrevelferdloven, 2009, § 23). I en barnehage med dyr er barna også såkalt dyreholdere, og nettopp derfor bør de bli presentert for denne loven, erfare den og lære seg hvorfor den er viktig.

Barnehagen skal også fremme vennskap og fellesskap, og i rammeplanen står det følgende: «Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap» (UD, 2017, s. 23). Dyrestell kan være en god aktivitet for å legge til rette for utvikling av vennskap, fordi vennskap bygges over tid, og hver enkelt vennsapsrelasjon bygger på felles opplevelser (Greve, 2014, s. 383). Videre skriver Greve at «Etter hvert som vennskapet utvikler seg, får vennene flere og flere felles, interne referanserammer som vil kunne knytte dem enda sterkere sammen som venner» (Greve, 2014, s. 383). Ved å eksempelvis la to barn samarbeide om fôring eller stell av båsene, legger man opp til felles opplevelser. Om de samme barna samarbeider flere ganger vil det gi muligheter for å utvikle vennskapet og knytte dem sterkere sammen. Hvilke barn som skal samarbeide i fjøset er noe barnehagelæreren kan planlegge på forhånd. I slike samarbeidssituasjoner må barna ta hensyn til hverandre, og det er viktig at den voksne er med å setter ord på følelser som kommer frem i samspillet mellom barna. Da vil de «...lære å gjenkjenne egne og andres følelser og forholde seg til disse samt lære å regulere følelser og følelsesuttrykk på hensiktsmessige måter» (Drugli, 2014, s. 65). Dette er en god forutsetning for å kunne utvikle nye vennskap og utvise omsorg overfor både mennesker og dyr.

3.0 Forskningsmetode og utvalg

I følge Aubert handler metode om «... en framgangsmåte eller middel for å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Aubert sitert i Dalland, 2012, s. 111). Videre blir innholdet i metode delt inn i to hovedmetoder, som kalles kvantitativ og kvalitativ metode. Svartdal skriver: «Vektlegger forskeren data basert på opplevelse, uttrykt for eksempel i form av verbale beskrivelser, snakker vi om en *kvalitativ tilnærming*» (Svartdal, 2015, s. 31). Slike data gjør det ikke mulig å tallfeste eller måle, svarene kan derfor ikke måles på linje med kvantitative data. Videre vil dette kapitlet ta for seg en beskrivelse på hvordan kvalitativ metode blir brukt knyttet til mitt forskningsprosjekt, synliggjøring av analysearbeidet, metodekritikk og etiske retningslinjer.

3.1 Metode

Metoden som velges i en oppgave avhenger av hvilken problemstilling en har utarbeidet i forkant. En må bruke problemstillingen for å se hvilken type metode som kan være med å belyse den (Dalland, 2012). I problemstillingen «Hvilke erfaringer har ansatte i barnehagen med dyrestell som del av det pedagogiske arbeidet» har jeg valgt å bruke en kvalitativ metode. Jeg valgte en kvalitativ forskningsmetode fordi jeg ønsket å få frem verbalt ulike forklaringer og ord som omhandlet barn i dyrestell, og ulike utbytter de får av det. Jeg landet på å velge intervju for å samle inn datamaterialet. I forskningsarbeidet har jeg intervjuet en pedagogisk leder på storbarnsavdeling, samt styreren på en barnehage.

3.1.1 Intervju som metode

Løkken og Søbstad skriver at «Kjennetegnet ved et intervju er at en person, intervjueren, stiller spørsmål til en annen person, intervjupersonen, som svarer på spørsmålene» (Løkken & Søbstad, 1995, s. 96). I følge Dalland er formålet med et intervju å innhente kvalitativ kunnskap, uttrykt med et vanlig språk (Dalland, 2012, s. 156). Det vil altså si å for eksempel hente inn beskrivelser av intervjupersonens livsverden, noe som er nødvendig i min forskning for å undersøke nærmere hvilke erfaringer de ansatte har med barn og dyrestell. Et intervju kan gjennomføres på flere måter, noe vi kan omtale som ulike dimensjoner. Svartdal (2015) deler disse dimensjonene inn i tre deler; strukturerte, semistrukturerte og ustrukturerte

intervjuer. Jeg gjennomførte et semistrukturert intervju. I en slik tilnærming er temaet forhåndsbestemt, men rekkefølgen kan variere (Svartdal, 2015, s. 144).

3.1.2 Utvalg av informanter

For å kunne samle inn datamateriale som gav svar på problemstillingen min var det nødvendig at barnehagen hadde dyr. Barnehagen hadde minigris, høns, marsvin, kaniner, geit og en ponni. Derfor gjorde jeg et strategisk utvalg, og tok kontakt med en bestemt barnehage der barna deltar daglig i dyrestellet. Dalland forklarer et strategisk utvalg som: «Det betyr at en velger de personene som en tror har noe å fortelle om akkurat det fenomenet en vil vite mer om» (Dalland, 2012, s. 117). I denne barnehagen valgte jeg to av de ansatte, som hadde kunnskaper og erfaringer om mitt tema. Jeg valgte å intervjuer pedagogisk leder på storbarnsavdelingen og styreren på barnehagen. Det å velge ansatte i to ulike roller var gjort bevisst for å kunne gi ulike empiriske perspektiver. Styrer er ikke direkte med på å gjennomføre dyrestellet med barna, og inntar derfor en mer objektiv posisjon. Pedagogisk leder er derimot mer i kontakt med barna, og oppholder seg daglig i fjøset med barna for å gjennomføre dyrestell. Det er viktig å understreke at det empiriske grunnlaget som er innhentet fra denne barnehagen ikke nødvendigvis er representativt for alle barnehager med dyr. Jeg hadde kjennskap til både barnehagen og informantene på forhånd. I forkant av intervjuet utarbeidet jeg en intervjuguide, som jeg sendte til barnehagen. Se vedlegg 2 for å se nærmere på intervjuguiden. På den måten kunne de forberede seg på temaet og spørsmålene før intervjuet. Jeg merket meg at de hadde notert ned stikkord under hvert spørsmål, noe som indikerer at de var godt forberedte. Intervjuguiden var ellers til god hjelp for å huske alt som skulle tas opp (Dalland, 2012, s. 167).

For å overholde de etiske retningslinjene har informantene og barnehagen fått fiktive navn i oppgaven. Barnehagen omtales videre i oppgaven som Myra gårdsbarnehage. Styrer har fått navnet Camilla. Hun har jobbet i barnehagen siden 2001, og ble ferdigutdannet i 2005. Hun har ikke hatt erfaringer med dyr i barnehagen før hun begynte på denne barnehagen i 2014, men er tilflyttet til gård og har dermed mye erfaring med hest og hund. Pedagogisk leder på storbarnsavdelingen har fått navnet Mary. Hun var ferdigutdannet i 1999, og har tidligere jobbet med barn med spesielle behov i skole og SFO. Hun har ikke så mye erfaring med dyr hjemmefra, og var derfor veldig skeptisk, og da spesielt til store dyr. Læringskurven har

derfor vært bratt den tiden hun har arbeidet i Myra gårdsbarnehage. Innledningsvis i intervjuet stilte jeg spørsmål om hva de finner ekstra interessant i arbeidet med dyr i barnehagen.

Camilla synes det var interessant å se fremgangen blant barna som begynner på barnehagen og er skeptisk på dyr, til de gradvis slipper taket, og bli vant. Mary synes det var spennende å ha med dyr på tur, og se det ansvaret barna tar overfor dyra i slike situasjoner. Camilla og Mary får du høre mer om i framstilling og drøfting av funn senere i oppgaven.

3.1.3 Gjennomføring av datainnsamling

Etter jeg hadde valgt problemstilling og metode begynte jeg å utarbeide en semistrukturert intervjuguide med spørsmål som tok utgangspunkt i problemstillingen. I et semistrukturert intervju er det intervjuguiden som ligger til grunn for intervjuet. I forkant sendte jeg ut intervjuguide og informasjonsskriv til informantene etter at jeg hadde fått en skriftlig godkjenning på at de ville delta i forskningsprosjektet. Informasjonsskrivet kan du finne under vedlegg 1. Jeg gjennomførte et intervju med begge informantene til stede, altså et gruppeintervju. Det ble valgt gruppeintervju fordi det passet best for barnehagen.

«Halvstrukturerte former for gruppeintervjuer innebærer vanligvis en høy grad av samspill mellom den som intervjuer og intervjupersonene i form av mange direkte spørsmål og svar, akkurat som individuelle intervjuer» (Halkier, 2010, s. 9). Gruppeintervju kan ofte forveksles med fokusgrupper. I følge Halkier (2010) er det kombinasjonen av gruppesamhandling og forskerstyrt emnefokus som er kjennetegnet på en fokusgruppe. I det gjennomførte intervjuet var det god gruppesamhandling og temaet var styrt av forskningen min. Det kan derfor kalles et fokusgruppeintervju. Det fins en rekke styrker med fokusgrupper, og den ene styrken er at det sosiale samspillet i gruppen, er kilden til data (Morgan sitert i Halkier, 2010, s. 10).

Videre skriver Halkier at «Vanligvis vil de forskjellige deltakernes sammenligninger av erfaringer og forståelser i gruppeprosessene kunne produsere kunnskap...» (Halkier, 2010, s. 14). I intervjuet med pedagogisk leder og styrer støttet de seg på hverandre mens de fortalte erfaringer, og dette bidro til lengere forklaringer og ny kunnskap de kom på underveis. Dette la jeg merke til ved at de ikke las opp det de hadde skrevet ned lengere, men så i mye større grad på hverandre, og på meg.

I gjennomføringen av intervjuet var jeg så heldig å få møte opp i barnehagen, noe som ikke er et selvfølge i denne tiden med pandemi. Intervjuet startet med at jeg leste opp det første

spørsmålet. Dette spørsmålet la opp til at de skulle fortelle om seg selv, sine interesser og eventuelle tidligere erfaringer med dyr. Styreren begynte å svare på dette spørsmålet, og pedagogisk leder svarte etterpå. Jeg erfarte at dette var et fint oppvarmingsspørsmål for å få i gang samtalen. Deretter fulgte vi intervjuguiden ganske strategisk i rekkefølge, fordi dette kom naturlig. Spørsmålene i intervjuguiden gav meg svar på det meste jeg lurte på, og det var derfor ikke nødvendig med så mange oppfølgingsspørsmål underveis. Enkelte spørsmål svarte de ulikt på, mens de hadde det samme svaret på andre. Avslutningsspørsmålet handlet om hvorvidt informantene hadde opplevd noen negative konsekvenser med det å ha dyr i barnehagen, og samtalen rundet ble rundet av naturlig i etterkant av dette spørsmålet.

3.2 Analysearbeid

Etter å ha samlet inn datamaterialet startet arbeidet med transkribering. I følge Svartdal er formålet med transkribering å legge til rette for senere analyse av datamaterialet (Svartdal, 2015, s. 148). Underveis i intervjuet skrev jeg ned stikkord, for deretter å lage hele setninger og en tekst under hvert spørsmål i transkriberingen. Jeg skrev ned tilnærmet det de svarte, så godt som jeg husket ut i fra stikkordene. Jeg sendte inn de ferdig transkriberte svarene til barnehagen, slik at de fikk lese over og godkjenne at jeg kunne bruke dette i oppgaven min. Etter endt transkripsjon startet jeg analysearbeidet. Malterud skriver at «I denne fasen etablerer du dine empiriske data som du skal systematisere, fortolke og sammenfatte i analysen» (Malterud, 2017, s. 69). For å analysere datamaterialet mitt har jeg valgt å bruke metoden til Kirsti Malterud. Hun har delt analysearbeidet inn i fire trinn, der jeg starter arbeidet i første trinn. Dette handler om å bli kjent med materialet og få et helhetsinntrykk ved å lese gjennom teksten flere ganger. I denne fasen skrev jeg også ned mulige temaer jeg vurderte (Malterud, 2017, s. 99).

Trinn to handler om å plukke ut det materialet en skal studere nærmere, og legger resten til side. Her valgte jeg å bruke koding, der jeg markerte teksten i ulike farger ut i fra hvilket tema de hører til. Svartdal forklarer at koding «...innebærer at elementer i teksten avmerkes etter nærmere bestemte regler» (Svartdal, 2015, s. 148). Videre gikk jeg over i tredje analysetrinn som handler om å sortere informasjon fra andre trinn, gjennom identifisering. Her slo jeg sammen noen fargekoder, og sorterte disse i ulike underoverskrifter jeg ville drøfte i drøftingsdelen senere i oppgaven. Det siste trinnet i Malteruds metode for å analysere handler

om å sammenfatte funnene. Her fins det mange framgangsmåter for å analysere datamaterialet i en kvalitativ metode. Jeg sammenfattet funnene ved å dele de inn i følgende tema: barns medvirkning i dyrestell, omsorg og vennskap, erfaringer knyttet til dyrestell i pedagogisk arbeid og læring i dyrestell. De blir nærmere presentert i kapitlet om drøfting av funn. Malteruds systematiske tekstkondensering er en av disse, og har flere fellestrekk med andre metoder (Malterud, 2017, s. 98).

3.3 Metodekritikk

I det forskningsarbeidet starter dukker det ofte opp spørsmål om troverdigheten og påliteligheten til det som skrives. Dalland skriver at metodene skal gi troverdig kunnskap, noe som betyr at kravene til validitet og reliabilitet må være oppfylt (Dalland, 2012, s. 52). Ved å gjennomføre gruppeintervju finnes det noen ulemper. Det kan være at informantene påvirker hverandre i en negativ retning underveis i intervjuet. Samtidig kan de støtte seg og vekke kunnskap hos hverandre, noe som kan være positivt. Jeg som intervjuer måtte være like oppmerksom på begge to, og at begge ble gitt samme oppmerksomhet. Samtidig noterte jeg ned mens de snakket, noe som svekket en del av oppmerksomheten min. Svartdal skriver også om validitet og reliabilitet i forskning. I følge hans forklaringer stammer ordet valid «...fra latin *validius* og betyr «sterk». Det engelske ordet for gyldighet er *validity*» (Svartdal, 2015, s. 42). Ut i fra disse oversettelsene kan vi se at validiteten betyr det samme som gyldigheten. Reliabilitet derimot blir direkte oversatt fra det engelske ordet *reliability*, som betyr pålitelighet. Disse to begrepene skal vi nå se litt nærmere på i lys av den kvalitative metoden som jeg har valgt.

3.3.1 Reliabilitet og validitet

Reliabiliteten i en kvalitativ metode viser oss om det samme målbare resultatet kan oppnås hver gang, om målingen gjentas flere ganger (Svartdal, 2015, s. 44). I en slik tilnærming der jeg ønsket å intervju to av de ansatte om hvilket utbytte de ser barna får av å delta på dyrestell som en del av det pedagogiske arbeidet, er det en lav sjanse for at ulike forskere har fått like svar. Dette er fordi informantene er forskjellige, og har ulike perspektiver hva gjelder bruken av dyr i barnehagen. Her kan utdanning av personalet ha betydning og spille en rolle for hvilket syn de har på dette. Ved intervju som innsamlingsmetode kunne reliabiliteten og troverdigheten blitt styrket ved bruk av lydbåndopptak. Dette var noe jeg ikke brukte i

datainnsamlingen min, men jeg noterte ned underveis i intervjuet. Derfor er det mulig at noe av informasjonen som ble formidlet ikke har blitt skrevet ned eller blitt litt endret på underveis i transkriberingen. Igjen vil jeg påpeke at den ferdig transkriberte teksten ble sendt inn og godkjent av barnehagen i etterkant av intervjuet, og før jeg begynte analysearbeidet.

«Validitet står for relevans og gyldighet» (Wallén sitert i Dalland, 2012, s. 52). Det handler altså om hvor relevant dataene representerer det fenomenet som skal undersøkes. De to kandidatene som ble intervjuet er ansatt på en barnehage med dyr, derfor regnet jeg med i forkant av intervjuet at de var egnet for å gi relevante svar på spørsmålene mine. Ellers bør det nevnes at validiteten i oppgaven min naturlig nok risikerer å være noe svekket da mine personlige holdninger ovenfor dyrs pedagogiske potensiale i barnehagen er svært positive. I tolkning av mitt datamateriale kan det da være utfordrende å se de negative sidene, og drøfte ut i fra dette. «Ved å stille spørsmål om gyldighet kan vi forebygge systematiske feil i forskningsprosessen» (Malterud, 2017, s. 24). Dette kan for eksempel handle om å vurdere om en har rettet valg av metode i den retningen av det en ville undersøke. Dette jobbet jeg mye med i arbeidet med å velge metode, som belyste problemstillingen min.

3.4 Ethiske retningslinjer

I et forskningsprosjekt der en er avhengig av å kontakte informanter, og gå ut i feltet for å samle data, er forskningsetikken utrolig viktig. «Det handler om å ivareta personvernet og sikre troverdighet av forskningsresultater» (Dalland, 2012, s. 94). Det finnes tre viktige etiske regler for forskning på mennesker; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83-85). Disse har jeg brukt flittig siden jeg kontaktet informantene, og gjennom skriving av bacheloroppgaven. Informert samtykke handler om at de får informasjon som gjør det mulig å delta og avgjøre om de ønsker å delta (Dalland, 2012, s. 105). Her sendte jeg ut et informasjonsskriv med samtykkeskjema i forkant, som de fikk lese igjennom. Konfidensialitet handler om anonymitet, som vil si å ikke offentliggjøre personlige data om informantens identitet. Jeg har tatt hensyn til konfidensialiteten ved å ikke ha med navnet til barnehagen, og bruke fiktive navn til informantene. Det siste er konsekvenser som informant kan bli påført. Dette tar jeg hensyn til med å holde informasjonen privat, og anonymisere alt gjenkjennbart i arbeidet. Da vil informant være beskyttet for skade eller belastning. Bergsland & Jæger skriver at konsekvenser også kan

handle om fordeler informantene får av å delta. Fordeler de får av å delta i et slikt prosjekt kan være ny kunnskap, refleksjon og ettertanke (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85).

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet drøftes datamaterialet i lys av relevant teori. Først presenteres kategorien «Barns medvirkning i dyrestell». Sentralt i denne kategorien er hvordan personalet vektlegger barns medvirkning i arbeidet med dyrene. Videre presenteres kategorien «Omsorg og vennskap». Her løfter en frem betydningen av vennskapet som inntreffer blant barn når de er med på dyrestell. Deretter presenteres kategorien «Erfaringer knyttet til dyrestell i pedagogisk arbeid» hvor ansattes erfaringer med trygghet, tilvenning og mestringsfølelse beskrives. Til slutt presenteres kategorien «Læring i dyrestell». I denne kategorien peker vi på betydningen av å lære sammen.

4.1 Barns medvirkning i dyrestell

Mary forteller: «Barna får være med å avgjøre om dyra skal ut ved å se på været, og eventuelt hvilke dyr som skal ut. Ved hjelp av slikt arbeid med barns medvirkning lærer barna å ta vare på dyra, og de har en omsorg for dem, og et blikk på de til en hver tid. Jeg bruker også samlingsstunden aktivt til å planlegge hva vi skal gjøre med dyra i dag, og bruke her barns medvirkning».

Når hun nevner at hun bruker samlingsstundene aktivt til å planlegge sammen med barna, viser Mary at hun er bevisst på hvordan barna medvirker. Under teorikapittelet presiseres rammeplanen at «Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen» (UD, 2017, s. 27). Ved å planlegge sammen med barna i samlingsstunden gir Mary barna mulighet til å gjøre ulike vurderinger. Hun nevner også at barna får være med å avgjøre om dyra skal ut, og eventuelt hvilke dyr ved å se på været. I teorikapitlet blir det nevnt at ifølge Dyrevelferdloven skal dyreholder sikre dyra godt tilsyn, stell, at fôr, beite og vann er av god kvalitet og generelt fremme helse og velferd (Dyrevelferdloven, 2009, § 24). Samlingsstunden kan være en fin arena å informere barna om denne loven, og gjennom dyrestellet vil barn få erfare viktigheten av den.

Camilla forteller: «Vi hører på ønsker fra barna, og ser interessen de har for dyr. Dette plotter vi inn i planene og rutinene. Vi ser at dyr tiltaler barna og det er interesse, noe barna har lyst til. Veien blir til mens en går, så om vi har planer er det alltid avstikkere om for eksempel barna kjem med ønsker og ideer som blir tatt».

Ut i fra det Mary og Camilla forteller kan vi se at barnehagen bruker barns medvirkning aktivt i sitt arbeid med dyra. Pedagogisk leder bruker samlingsstundene aktivt, og styrer forteller at de hører på ønskene barna kommer med, og tar utgangspunkt i det. I teorikapitlet står det at det er viktig å ta vare på barnas medvirkning med å være oppmerksom på hva de engasjerer seg i. Ifølge Torgersen kan en ta utgangspunkt i det som interesserer barna, og bruke dette i et prosjekt (Torgersen, 2016, s. 108). Styrer presiserer at når barna kommer med ønsker og ideer, så tar de alltid avstikkere fra det som var planlagt. Dette forklarer hvor mye Myra gårdsbarnehage legger vekt på å ta barnas interesser på alvor, og i hvor stor grad de inkluderer barna i planleggingen. Vi kan også spørre oss selv om i hvilken grad de lar barna medvirke underveis i selve dyrestellet. Dersom barna har en del kunnskap om dyr og dyreliv, er det enklere å la barna ta mer ansvar. Derfor er det helt nødvendig at barna får en grundig innføring i dyras behov dersom de skal få slippe til og være aktive i fjøsstellet.

4.2 Omsorg og vennskap

Mary sier dette om dyras innvirkning på vennskap og omsorg i barnehagen: «Vi ser at barna må samarbeide som et team, og de får felles opplevelser. Å ha med dyra på tur eller å gjennomføre fjøsstell skaper felles opplevelser».

Videre forteller Camilla:

«Om det er to barn som har vært i tattene på hverandre, bruker vi ofte fjøset for å skape felles opplevelser for de to, og samarbeide om det. Det å hente egg har vi lagt merke til er noe barna syns er ekstra spennende og samarbeide om. Den ene passer på og holder høna, mens den andre henter eggene».

I disse to sitatene fra intervjuet ser vi at både Mary og Camilla nevner ordene «felles opplevelser». Ved at barna gjennomfører fjøsstell sammen, og viser omsorg overfor dyra sammen, skaper dette interne referanserammer som vil utvikle vennskapet og knytte de enda

nærmere hverandre (Greve, 2014, s. 383). Det vil altså si at om barna får bygge felles opplevelser gjennom å enten ha med dyra på tur eller gjennomføre dyrestell, vil dette være et godt grunnlag for å utvikle gode vennsksrelasjoner. Rammeplanen skriver at barnehagen skal «... legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap» (UD, 2017, s. 23). Ut i fra det Camilla forteller her ser vi at barnehagen bruker dyrestellet som en ressurs for grunnlag og utvikling av vennskap, og danne nye vennsksrelasjoner. De velger av og til barn som har ulike egenskaper slik at disse må samarbeide om arbeidsoppgavene. Da vil barna lære seg å vise hensyn til hverandre, samt lære seg å gjenkjenne egne- og andres følelser i samspillet. I slike situasjoner vil barna etter hvert utvikle omsorg overfor dyra, men også overfor andre mennesker.

Mary forteller senere i intervjuet at «De utvikler empati til andre, både mennesker og dyr». Dette kan en knytte opp mot omsorg, fordi ifølge Tholin handler omsorg om å ta vare på, hjelpe eller bekymre seg for og sørge for andre (Tholin, 2014, s. 221). I teorikapitlet blir det presentert Vedum et al., sine framstillinger om dyrs innvirkning på barn. Under positive forhold skriver de at barna utvikler omsorg og en ansvarsfølelse i gjennomføring av dyrestell (Vedum et al., 2005, s. 93). Ut i fra det de skriver og det Mary forteller kan en si at dyrestell kan være en god ressurs for å utvikle omsorg, ansvar og empati. Tidligere i teksten ble det også nevnt at «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring» (UD, 2017, s. 19). Ut i fra det rammeplanen skriver her er det viktig at de ansatte kjenner barna og hvilke relasjoner de har til hverandre. Om de for eksempel skal legge til rette for en omsorgsfull relasjon mellom to barn, som kanskje ikke leker sammen eller har så god kjemi, må de ansatte vite hvem disse barna er. En må bruke observasjon, og ha et åpent blikk for å finne ut hvilke barn som kanskje trenger litt hjelp i utvikling av deres relasjon.

Utvikling av vennskap og omsorg i barnehagen henger tett sammen. Det er lettere å utvikle omsorg overfor hverandre i et godt vennskap, og yter man god omsorg overfor noen er dette et grunnlag for utvikling av vennskap. Det å kunne yte omsorg er viktig for den videre læringen. Ifølge Askland må omsorgen være der, for at en skal kunne lære. Og at omsorgen er en viktig forutsetning for barns læring og utvikling (Askland, 2011, s. 57). Ut i fra det informantene forteller i intervjuet, og i lys av teorien, ser det ut til at Myra gårdsbarnehage

jobber godt og aktivt både med selve dyrestellet og med å utvikle relasjoner i forbindelse med oppgavene stellet innebærer.

4.3 Erfaringer knyttet til dyrestell i pedagogisk arbeid

Ut i fra problemstillingen min ønsker jeg å belyse hvilke erfaringer de ansatte i barnehagen har med dyrestell som en del av det pedagogiske arbeidet. Under intervjuet ble de derfor stilt spørsmål om hvordan de opplever/erfarer at samvær med dyr påvirker eller har innvirkning på barna i barnehagen.

Camilla var rask med å svare: «Vi har erfart at under tilvenning kan dyra være en god ressurs, for å skape en trygg start. Og om for eksempel et barn har en dårlig start på morgenen kan en få være med en tur i fjøset, og hele dagen kan plutselig endre seg til noe positivt. Det er forska på at dyr har en positiv påvirkningskraft på mennesker generelt».

Mary utfyller svaret med: «Vi ser at barna gleder seg til å bli med i fjøset. «E d min tur idag?» er et kjent spørsmål. Høgdepunktet i uka er ofte å få bli med på fjøsstellet. Det er noe med den mestringsfølelsen barna får av at dyra vil til de for å få kos eller mat for eksempel, og at de får kjenne på det».

Her blir disse ordene nevnt: tilvenning, god ressurs, trygg start, positiv påvirkningskraft, gleder seg, høgdepunkt og mestringsfølelse. Dette er positivt lada ord som reflekterer at dyra påvirker barna på en positiv måte. I teorikapitlet presenteres Vedum et al., sine forklaringer på hvilke positive forhold barn får i samvær med dyr. De skriver at «Barna utvikler selvtillit og trygghet gjennom fysiske kontakt med dyr» (Vedum et al., 2005, s. 93). Dette stemmer overens med det Camilla forteller, fordi hun nevner at dyr har en positiv påvirkningskraft på oss mennesker, og at de ofte kan bruke samvær med dyr for å få en bedre start på dagen for enkelte barn. Det viser at dyra kan virke som en trøst til mange barn, og være beroligende. Dette er fordi dyra ikke har noen forventninger til barna, ei heller stiller de krav. Dette tillater barna å være seg selv, slappe av og snakke med dyra (Vedum et al., 2005, s. 94). Ser vi på svaret til Mary forteller hun at det er en positiv kultur for å bli med i fjøset. Hun forteller at «E d min tur idag?» er et kjent spørsmål, og det viser hvor engasjert og motivert barna er i dyrestellet. Hun nevner også mestringsfølelsen barna får av å for eksempel gi dyra mat.

Denne mestringsfølelsen kan føre til at barna utvikler selvtilliten og tryggheten sin, som Vedum et al., skrev lenger opp i avsnittet.

På lik linje med positive forhold skriver Vedum et al., en rekke negative forhold dyr kan ha på barn. Disse blir presentert nærmere i teorikapitlet. Siden Camilla og Mary bare nevnte positive sider barn får av samvær med dyr ble jeg nysgjerrig på om de hadde opplevd at dette samværet kan ha negative konsekvenser også. Derfor ble intervjuet rundet av med et avslutningsspørsmål om dette.

Camilla svarer: «Har ikke opplevd at det kan ha noen negative konsekvenser. Vi hadde en som var allergisk en gang, som ikke tålte kanin, så han kunne ikke inn i selve fjøset. Vi har hatt flere som har vært redd dyr, men aldri hatt noen som ikke har blitt kvitt sin redsel eller angst. Vi har heller ikke hatt noen som har blitt bitt av dyra. Ellers har jeg trua på små grupper i fjøset, for både barna og dyra. Ingen vil få en positiv opplevelse om det er fullt i fjøset, og det er lettere å holde oversikt jo færre barn som er med. Jeg tenker maksimalt fire storbarn, og maksimalt to småbarn om man skal gå alene i fjøset med barna. Slike erfaringer gjør man seg underveis. Det blir noe annet når dyra er ute, for da er det mye større området».

Mary forteller videre: «Opplevde at en gutt fikk en allergisk reaksjon en dag da alle var i fjøset. Tror det ble for mye i luften da alle kom inn i barnehagen igjen. Vi lærer av slik, og legger etter slike situasjoner enda bedre til rette for at det ikke skjer igjen. Vi går i gjennom våre rutiner, og lærer av det.»

Ut i fra disse svarene er allergi det mest negative de har opplevd. Camilla nevner at ingen på barnehagen har blitt bitt enda. Det kan bety at dyra i gårdsbarnehagen er trygge, og da blir også barna trygge og opptrer roligere framfor dyra. I motsatt fall, med sinte eller nervøse dyr, kunne man risikert at barna hadde opplevd angst eller uro (Vedum et al., 2005, s. 94). Camilla nevner også at de har hatt flere som har startet på barnehagen og vært redde for dyr, men ingen har gått ut av den barnehagen og fortsatt hatt angst. Dette viser hvor god jobb de ansatte i barnehagen har gjort med tilvenning, og bygging av relasjoner mellom barn og dyr. Hun forteller også om deres erfaringer om hvor mange barn en tar med i fjøset. Camilla har positive erfaringer med små grupper i fjøset, med tanke på både barna og dyrad trygghet. Videre forteller Mary at det var en som fikk allergisk reaksjon en dag, og trodde det var fordi

alle var i fjøset og det ble veldig tett luft. Hun avrunder svaret sitt med å si at ved slike situasjoner går de gjennom rutinene og lærer av det, for å forebygge at det skjer igjen. Dette forteller også hvor godt Myra gårdsbarnehage jobber med å forhindre at dyra skal gi negative innvirkninger på barna.

4.4 Læring i dyrestell

Rammeplanen skriver «Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring» (UD, 2017, s. 22). I intervjuet forteller Camilla at: «Vi ser progresjon, og snakker mye om å lære av andre og vise hverandre. Noen synes dette er helt greit, mens andre vil ikke». Dette handler om å lære av hverandre, og lære sammen med andre. Dette kan knyttes opp mot Lev Vygotskijs sosialkonstruktivistiske læringsteori, som handler om at barnet underveis utvikler språket i møte med håndtering av omgivelser og problemer. Språket er videre et utgangspunkt og et viktig verktøy for å kommunisere med andre. Glaser understreker dette: «Språket gjør det mulig for barn å delta i sosiale samspill, både i form av konkrete samtaler med andre, men også i form av indre dialoger, som igjen stimulerer barnets tenkning» (Glaser, 2014, s. 35). Språket spiller altså en stor rolle når barna skal lære av andre og vise hverandre, som Camilla trekker frem.

Videre forteller Mary: «Barna ser at dyra har ulike behov med tanke på mat og at noen er redd. Barna lærer også om livet og døden. Vi har hatt flere begravelser her på barnehagen, både fisker og kaniner. Barna får kunnskap om sammenhenger, som for eksempel at vi er avhengig av å få mat på bordet. De får forståelse for hvor maten kommer fra».

Innledningsvis i denne oppgaven ble det belyst at «Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kunnskap om dyr og dyreliv» (UD, 2017, s. 52). Det vil si at de ansatte i barnehagen må lære barna om dyras behov, væremåte, anatomi, størrelse og atferd. Mary forteller at barna lærer gjennom dyrestell at dyra har ulike behov, noe som er nødvendig for barna å ha kunnskap om. Slik er det med oss mennesker også, vi alle er ulike individer og har ulike behov. Videre får barna kunnskap om livet og døden, og Myra gårdsbarnehage har hatt flere begravelser av både fisker og kaniner. Det som skjer fra og med et dyr blir sykt eller gammelt, til det dør og må gravlegges, er en lærerik prosess barna

bør få delta på. De får da kunnskap om dyras livssyklus, og om livet og døden, som Mary forteller. Om veterinær må tilkalles bør barna også få være med på dette, men om et dyr må avlives kan det variere med personligheten til barnet hvorvidt det takler å være med på det. Ifølge Vedum et al., kan barna oppleve avliving som uproblematisk så lenge de voksne er normale i prosessen og snakker med barna om det (Vedum et al., 2005, s. 93).

Camilla fortsatte å fortelle: «Det er også interessant å se hvordan barna tilpasser seg dyrene, og må lese kroppsspråket deres. Et eksempel var den nye minigrisen vi fikk, som var veldig skeptisk. Så måtte barna ta ansvar og lære seg relasjonsbygging, som er veldig viktig. Barna må lære å bli kjent med dyra, sette seg ned, og vente til dyra kommer til dem».

Tidligere har vi sett at å samarbeide om dyrestellet kan utvikle vennsapsrelasjoner, og ut i fra det Camilla sier her er det nødvendig at barna lærer seg relasjonsbygging til dyra også. Dette er veldig viktig når det kommer nye dyr til barnehagen, både for barna og dyra sin del. Dyra må få bruke sin tid til å bli trygge i omgivelsene og trygge på barna, og barna må lære seg hvordan en får dyrene trygge ved å tilpasse seg og lese kroppsspråket deres. Med andre ord er dette noe som fordrer gjensidig forståelse. I teorikapitlet ble det presisert at de ansatte i barnehagen bør være engasjerte, da dette smitter over på barna. Personalet har også en viktig rolle i å støtte og bekrefte barna underveis i deres samvær med dyr. Om barna for eksempel tar i mot den nye grisen på en veldig fin måte, er det viktig å gi de skryt for dette. Det gir barna mestringsfølelse, og øker sjansen for at de også tar i mot de neste dyrene på en like fin måte.

5.0 Avslutning

Med utgangspunkt i egen datainnsamling og teori har jeg forsøkt å svare på problemstillingen min «Hvilke erfaringer har ansatte i barnehagen med dyrestell som del av det pedagogiske arbeidet?». Det ble gjort et strategisk utvalg, datamaterialet er samlet inn fra en barnehage som har dyr, og intervju er foretatt med styrer og pedagogisk leder på storbarnsavdelingen i denne utvalgte barnehagen. Datamaterialet som er samlet inn her er ikke nødvendigvis representativt for alle barnehager med dyr.

Gjennom fremstilling og drøfting av funn ser en at Myra gårdsbarnehage bruker barns medvirkning aktivt underveis i dyrestellet. De bruker blant annet samlingsstunden til å planlegge sammen med barna, og lytter til deres innspill underveis. De ser også at dyrestell har innvirkning på vennskap og omsorg i barnehagen ved at barna samarbeider og på den måten skaper felles opplevelser. Dette bidrar til utvikling av omsorgskompetanse og nye vennskskapsrelasjoner. De forteller at de bruker dyrestellet som en ressurs for å danne relasjoner mellom barn som kanskje ikke går så godt overens fra før. Å legge til rette for utvikling av vennskap er viktig for barnas videre utvikling, læring og danning. Det er også viktig å gi barna muligheten til å gi omsorg overfor dyra og andre mennesker, for uten omsorg ingen læring. Videre forteller informantene om sine erfaringer med dyrs innvirkning på barn. De nevner bare positive forhold, derfor ble det stilt spørsmål om de har hatt noen negative opplevelser med dyra i barnehagen. Da pekte de utelukkende på allergiske reaksjoner, men dette var noe de la godt til rette for å unngå. Videre forteller de at barna lærer om relasjonsbygging når det kommer nye dyr til barnehagen, og de lærer om livet og døden når dyrene blir så gamle eller syke at de dør. Lev Vygotskijs sosialkonstruktivistiske læringsteori ble belyst opp mot hvordan barna utvikler seg og lærer i dyrestell. Her er språket en viktig faktor i samspill med andre, både for å lære og vise hverandre. Gjennom denne oppgaven har jeg belyst hvordan dyrestell kan være en del av det pedagogiske arbeidet, og hvilke erfaringer informantene har gjort seg i forbindelse med det. Alle temaene som blir nevnt i drøftingsdelen blir støttet av sitater som er forankret i rammeplanen for barnehagen.

Dette har vært en lærerik og utfordrende periode, men jeg har virkelig sett fordelene ved å ha dyr i barnehagen og at barna får delta på dyrestell daglig. Om jeg skulle ha utviklet bacheloroppgaven til et større omfang ville jeg ha tatt inn barnas perspektiver, og brukt barnesamtaler for å få innblikk i hvordan de opplever dette med å delta i dyrestellet. For hvilke erfaringer har barna selv med dyrestell som en del av det pedagogiske arbeidet i barnehagen?

6.0 Litteraturliste

Askland, L. (2011). *Kontakt med barn*. (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Bae, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehage. I B. Bae, B. J. Eide, N. Winger & A. E. Kristoffersen. *Temahefte om barns medvirkning*. (s. 7-25). Kunnskapsdepartementet.

Bergsland, M. D & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm

Bleiklie Thomassen, B & Hussain, H. (2020, 19. mai). Redkordmange har fått kjæleledyr i koronatiden:- Reduserer risiko for depressive sykdommer. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/rekordmange-har-fatt-kjaeledyr-i-koronatiden--reduserer-risiko-for-depressive-symptomer-1.15022785>

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Drugli, M.B. (2014). Emosjonell utvikling og tilknytning. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (red.). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 47-73). Bergen: Fagbokforlaget

Glaser, V. (2014). Ulike psykologiske retninger og perspektiv. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (redd.). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 27-44). Bergen: Fagbokforlaget

Greve, A. (2014). Barns vennskap og jevnaldringsrelasjoner. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (red.). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 382-397). Bergen: Fagbokforlaget

Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Kvam, M. (2019, 5. august). *Kjæledyr gir bedre helse*. Norsk Helseinformatikk.
<https://nhi.no/livsstil/egenomsorg/kjaledyr-bra-for-helsen/>

Langholm, G, Hilmo, I, Holter, K, Lea, A & Synnes, K. (2011). *Forskerfrøboka. Barn og natur*. Bergen: Fagbokforlaget

Larsen, A. K & Slåtten, M. V. (2015). *En bok om oppvekst, samfunnsfag for barnehagelærere*. (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Lov om dyrevelferd. (2009.) Kapittel I. Generelle bestemmelser: Formål. (§1). (LOV-2009-06-19-97) Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97#KAPITTEL_2

Lov om dyrevelferd. (2009.) Kapittel II. Særlige bestemmelser om dyrehold: Dyrs levemiljø. (§23). (LOV-2009-06-19-97) Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97#KAPITTEL_2

Løkken, G & Søbstad, F. (1995). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. (4.utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Neegard, H.R. (2013). Hva preger barns friluftsliv I *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. (s. 11-28). Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Statistisk sentralbyrå. (2021, 2. mars). *Barnehager*. <https://www.ssb.no/barnehager>

Størksen, I. (2014). Sosial utvikling. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (redd.). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 27-44). Bergen: Fagbokforlaget

Svartdal, F. (2005). *Psykologiens forskningsmetoder. En introduksjon*. (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Tholin, K. R. (2014). Den betydningsfulle omsorgen. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (red.). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 219-233). Bergen: Fagbokforlaget

Torgersen, J. K. (2016). Musikk som kulturuttrykk i barnehagen. I J. K. Torgersen & H. Jæger (red.). *Barnekultur*. Oslo: Cappelen Damm

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Vedum, T.R, Dullerud, O. & Ødegaard, T. (2005). *Natur- og gårdsbarnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Informasjonsskriv for deg som skal delta i bachelorprosjektet

«Dyr i pedagogisk arbeid for 3-5åringen i barnehagen»?

Dette er et informasjonsskriv til ansatte ved ... barnehage som skal delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å innhente informasjon om hvordan bruke dyr i det pedagogiske arbeidet for 3-5 åringen, og hvilke utbytter barna har av det. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å finne ut hvordan man kan bruke dyr i det pedagogiske arbeidet for 3-5 åringen, og hvilke utbytter barna har av det. Jeg ønsker derfor å besøke barnehagen, og gjennomføre et intervju med styrer og et med pedagogisk leder på storbarnsavdelingen for å innhente datamateriale til forskningsprosjektet mitt.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg skal skrive bacheloroppgaven min med utgangspunkt i temaet barn og dyr, og siden dere har dyr i barnehagen ønsker jeg å innhente informasjon fra dere.

Hva innebærer det for deg å delta?

Forskningsprosjektet går ut på at jeg skal intervjuer styrer og pedagogisk leder, for å innhente informasjon om hvordan dere bruker dyr i det pedagogiske arbeidet for 3-5 åringen. Jeg vil i forkant sende dere en intervjuguide med spørsmål som dere kan lese og forberede dere på i forkant. Det blir avtalt når og hvor lenge hvert intervju vil ta.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Alle opplysninger som blir samlet inn av barn og voksne vil bli anonymisert.

Ditt personvern - Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres. Navn og kontaktopplysninger vil ikke bli tatt med i oppgaven.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig (Veiledere)

Trond Løge Hagen

Student

Ellen Marie Smistad

Marit Heldal

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*]. Jeg samtykker til:

- å delta i (*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju, spørreskjema, observasjon*).

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.

Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Oppvarmingsspørsmål:

1. Kan du fortelle litt om deg selv og din bakgrunn/dine interesser? Eventuelt tidligere erfaringer med dyr før du begynte å jobbe i barnehagen?
2. Er det noe spesielt i barnehagen du finner ekstra spennende og interessant i arbeidet med dyr? I så fall hvorfor?

Begrepsavklaring:

3. Kan du fortelle hva du legger i begrepet «dyr i det pedagogiske arbeidet»?

Dyr i det pedagogiske arbeidet:

4. Har dere noen faste rutiner med dyra og hvor stor grad får barna ta del i dette arbeidet?
5. Hvordan bruker dere dyr i det pedagogiske arbeidet for 3-5 åringene i barnehagen?
6. Kan du beskrive gangen i planleggingsarbeidet? Din rolle i planleggingen? Blir barna på noen måte inkludert i planleggingen? I så fall hvordan?
7. I hvilken grad og på hvordan måte bruker dere pedagogisk dokumentasjon av aktiviteter i samvær med dyra i barnehagen?

Barns påvirkning:

8. Ser dere at dyra har innvirkning på vennskap og omsorg i barnehagen? I såfall hvordan?

9. Hvordan opplever/erfarer du at samvær med dyra eller påvirker/har innvirkning på barna i barnehagehverdagen?

Avslutningsspørsmål:

10. Har du opplevd/oplever du at samvær med dyr kan ha negative konsekvenser?
Allergi? Angst? Ulykker? Hva tenker du eventuelt om dette?